

STORTINGET

Innst. 379 L

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Prop. 103 L (2021–2022)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Midlertidige endringer i smittevernloven og helseberedskapsloven (forlengelse av midlertidige forskriftshjemler for håndtering av koronapandemien)

Til Stortinget

Sammendrag

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i proposisjonen å forlenge hjemlene i smittevernloven § 4-3 a som gir hjemmel for forskrifter om isolering og smittekarantene, og midlertidige hjemler i lov 2. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap (helseberedskapsloven) §§ 5-2 andre ledd og 6-2 tredje ledd.

De nåværende midlertidige bestemmelsene oppheves 1. juli 2022, men foreslås nå forlenget til 1. juli 2023. Bakgrunnen for forslaget er behovet for beredskap ved en eventuell forverring av smittesituasjonen.

Departementet foreslår å forlenge hjemlenes varighet til 1. juli 2023. Bakgrunnen for å forlenge hjemlene med ett år, istedenfor for eksempel 6 måneder, er at vi under pandemien har erfart at smittesituasjonen med nye virusvarianter kan forverres om vinteren, et mønster som er forventet, og som også sees for andre virus. Det er derfor særlig viktig at hjemlene er tilgjengelige i vinterhalvåret. Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet anser også at en vinterbølge førstkommande vinter med nye varianter av viruset er sannsynlig.

Departementet vil understreke at en forlengelse av forskriftshjemlene ikke i seg selv innebærer at det vil bli

gitt forskrifter. Hjemlene gir Kongen mulighet til å fastsette forskrifter om isolering og smittekarantene, men de kan bare benyttes så lenge det er nødvendig og forholdsmessig i lys av den til enhver tid gjeldende situasjonen, jf. de grunnleggende kravene til smitteverntiltak i smittevernloven § 1-5. I tråd med denne bestemmelsen vurderer departementet fortløpende behovet for justeringer i regelverket i lys av blant annet utviklingen i smittesituasjonen. I dag er det ikke gitt forskriftsbestemmelser om isolasjon, smittekarantene eller innreiskarantene.

De nevnte hjemlene i helseberedskapsloven trådte første gang i kraft 26. mai 2020 og opphører fra 1. juli 2022. Departementet påpeker at bestemmelsene kun kan anvendes så lenge forutsetningene gitt i helseberedskapsloven § 1-5 er oppfylt. En beslutning om anvendelse av fullmaktsbestemmelsene i helseberedskapsloven fattes av Kongen og kan gjentas for inntil én måned av gangen. En forlengelse av forskriftshjemlene er derfor ikke alene tilstrekkelig for å kunne innføre omsetningsrestriksjoner eller innvilge fravikelse fra regelverk.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Elise Madland, Cecilie Myrseth, Even A. Røed og Truls Vasvik, fra Høyre, Sandra Bruflot, Erlend Svandal Bøe og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Senterpartiet, Lisa Marie Ness Klungland og Hans Inge Myrvold, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Marian Hussein, fra Rødt, Seher Aydar, fra Kristelig Folke-

parti, Olaug Vervik Bollestad, og fra Pasientfokus, Irene Ojala, viser til proposisjonen fra regjeringen som omhandler midlertidige endringer i smittevernloven og helseberedskapsloven (forlengelse av midlertidige forskriftshjemler for håndtering av koronapandemien).

Komiteen registrerer at det er kommet inn elleve skriftlige innspill til saken. Alle innspillene kommer fra privatpersoner.

Komiteen vil understreke at selv om smittetallene i Norge for tiden er lave, så er smittesituasjonen både i og utenfor Norge fortsatt uforutsigbar.

Komiteen merker seg at en forlengelse av forskriftshjemlene først og fremst gir en *mulighet* til å benytte dem dersom det er nødvendig og forholdsmessig i lys av den til enhver tid gjeldende situasjon, og at en forlengelse ikke i seg selv innebærer en opprettholdelse frem til 1. juli 2023. Dette er i tråd med regjeringens strategi og beredskapsplan for håndteringen av covid-19-pandemien.

Komiteen viser til at forslagene i lovproposisjonen er basert på anbefalinger fra Helsedirektoratet, Legemiddelverket og Folkehelseinstituttet. Komiteen merker seg at det har vært svært stor interesse for denne saken, og at departementet har mottatt i alt ca. 8 300 høringsuttalelser.

Komiteen mener at isolering og smittekarantene har vært blant de viktigste tiltakene for å holde pandemien under kontroll, og viser til at det i proposisjonen foreslås at midlertidig lovbestemmelse i smittevernloven § 4-3 a Forskrifter om isolering og begrensninger i bevegelsesfrihet mv., som oppheves 1. juli 2022, forlenges frem til 1. juli 2023.

Komiteen viser til at det foreslås å videreføre forskriftshjemler for isolering og andre begrensninger i bevegelsesfrihet som bare kan benyttes dersom covid-19 regnes som en allmennfarlig smittsom sykdom.

Komiteen viser til at det foreslås at de midlertidige lovbestemmelsene i smittevernloven § 4-3 Forskrifter om karantenebestemmelser andre og tredje ledd, som oppheves 1. juli 2022, ikke forlenges.

Komiteen merker seg at Folkehelseinstituttet mener at det er lite sannsynlig at karantenehotell igjen vil bli tatt i bruk som tiltak, og at terskelen for å gjøre det bør være svært høy.

Komiteen registrerer at departementet mener at smittevernloven § 7-12 også etter 1. juli 2022 vil kunne være hjemmelsgrunnlag for å innføre forskrifter om hvordan karantene ved innreise til Norge skal gjennomføres, om det skulle bli behov for det i fremtiden.

Komiteen mener det er viktig å sikre muligheten for tiltak som ivaretar tilgangen til legemidler, medisinsk utstyr og personlig verneutstyr. Komiteen registrerer også Helsedirektoratets uttalelse fra 16. februar d.å.:

«Det er fortsatt stor usikkert forbundet med hvordan pandemien vil utvikle seg og hvordan markedet for medisinsk utstyr og personlig verneutstyr vil være videre i 2022, og også i tiden fremover. Muligheten for nye virusvarianter er fortsatt et stort usikkerhetsmoment. Det er vanskelig for Helsedirektoratet å forutse hvordan markedssituasjonen, behov og tilgang vil utvikle seg etter hvert som pandemien endrer karakter.»

Komiteen viser til at det i proposisjonen foreslås at midlertidig forskriftshjemmel i helseberedskapsloven §§ 5-2 annet ledd og 6-2 tredje ledd, som oppheves 1. juli 2022, forlenges til 1. juli 2023.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Rødt og Pasientfokus viser til pandemiens utvikling, der samfunnet har gått fra å ha omfattende og svært inngripende smitteverntiltak til å basere seg på ansvar og tillit til enkeltmennesker. Disse medlemmer mener det er unødvendig å forlenge de midlertidige forskriftshjemlene for håndtering av koronapandemien på nåværende tidspunkt. Disse medlemmer mener muligheten til å innføre inngripende smitteverntiltak ikke skal være et føre-var-prinsipp. Disse medlemmer viser samtidig til at smittevernloven gir anledning til å innføre smitteverntiltak dersom det blir nødvendig å måtte innføre dette på nytt.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus viser til at midlertidige endringer i smittevernloven er behandlet en rekke ganger, og senest i Innst. 34 L (2021–2022), der spørsmålet om forskriftshjemler og koronasertifikat ble behandlet sammen.

Disse medlemmer mener fortsatt at det er svært uheldig at hjemlene for så inngripende tiltak som det her åpnes for, gjøres gjennom unntaksbestemmelser. Disse medlemmer vil gjenta bekymringen for at dette er en presedens som svekker forholdet mellom storting og regjering, og viser til blant annet Innst. 518 L (2020–2021), jf. Prop. 131 L (2020–2021), der Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet hadde følgende felles merknad:

«Disse medlemmer merker seg at dette er en utvidelse av den midlertidige endringen som ble vedtatt ved behandlingen av Innst. 385 L (2019–2020), og at det midlertidige unntaket nå har vart svært lenge. Disse medlemmer viser til, og gjentar, merknader fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fra den behandlingen, og understreker at regjeringen nå har hatt mer enn god nok tid til å fremme forskriften som lovforslag for Stortinget. Disse medlemmer merker seg også at siden behandlingen av Innst. 385 L (2019–2020) har Koronakommisjonen lagt fram sin rapport, med klar kritikk av den demokratiske forankringen av smitteverntiltak, og en anbefaling om å revidere smittevernloven, blant annet med tanke på å skille mellom mer langvarige tiltak og klart hastepregede tiltak.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har svært utvidede fullmakter gjennom smittevernloven. Det finnes flere ulike hjemler i smittevernloven som brukes til å fatte inngripende tiltak. For eksempel gir smittevernloven § 7-12 regjeringen mulighet til å fravike eksisterende lover og innføre nye regler av lovmessig karakter for å iverksette akutte og inngripende tiltak som er nødvendige for å beskytte befolkningen mot smittsom sykdom.

Disse medlemmer mener det er nødvendig at regjeringen har slike fullmakter, nettopp for å kunne handle raskt og sikre folkehelsen når smittsom sykdom truer, slik regjeringen også har gjort i flere omganger under pandemien, med stor politisk oppslutning. Det er imidlertid ikke et argument for at svært inngripende tiltak ikke i etterkant kan oversendes Stortinget for normal behandling etter Grunnloven. Demokratiet må også bestå i krisetid.

Disse medlemmer viser til at Stortinget har anerkjent dette to ganger tidligere: Da Stortinget vedtok beredskapsloven i 1950, og da smittevernloven første gang ble vedtatt i 1994 med henvisning til beredskapsloven. Smittevernloven § 7-12 har nemlig en henvisning til den demokratiske sikkerhetsventilen i beredskapsloven § 3 tredje ledd, som lyder som følger:

‘Såfremt bestemmelsene ikke er opphevet innen 30 dager etter at de er meddelt Stortinget, skal de snarest mulig legges fram som lovforslag.’

Disse medlemmer viser til at smittevernloven sist var til revisjon så sent som i 2019, uten at verken Stortinget eller regjeringen mente det var behov for å endre denne demokratiske sikkerhetsventilen. Disse medlemmer mener vi ikke bør endre forholdet mellom Stortinget og regjeringen i krisesituasjoner – et forhold som har bestått i sytti år. Disse medlemmer er enig med professor dr. juris Hans Petter Graver, som i sitt høringsinnspill til komiteen i forbindelse med behandling av Innst. 184 L (2020–2021) påpekte at denne formen for tolkning av smittevernloven var å endre forholdet mellom storting og regjering.

Disse medlemmer vil understreke at denne innstillingen ikke omhandler tiltakene som er foreslått, men om hvordan smittevernloven skal tolkes, og på hvilken måte regjeringen er pliktig til å legge frem dette for Stortinget.

Disse medlemmer viser til at bestemmelser om karantene og isolasjon er svært inngripende, og at det er naturlig at det fremmes som egen sak for Stortinget.»

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslagene som gir hjemmel om isolasjon, og smittekarantene som lovforslag, slik at Stortinget kan ta stilling til disse bestemmelsene i tråd med kravet i smittevernloven og beredskapsloven.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslagene som gir hjemmel om isolasjon, og smittekarantene som lovforslag, slik at Stortinget kan ta stilling til disse bestemmelsene i tråd med kravet i smittevernloven og beredskapsloven.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om midlertidige endringer i smittevernloven og helseberedskapsloven (forlengelse av midlertidige forskriftshjemler for håndtering av koronapandemien)

I

I lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer skal § 4-3 a lyde:

§ 4-3 a *Forskrift om isolering og begrensninger i bevegelsesfrihet mv.*

Kongen kan, for å forebygge eller motvirke overføring av SARS-CoV-2, gi forskrift om isolering og andre begrensninger i bevegelsesfrihet for personer som har, eller etter en faglig vurdering antas å ha, SARS-CoV-2, og personer som har økt risiko for SARS-CoV-2 etter nærkontakt med en smittet eller antatt smittet person. Slik forskrift kan bare gis dersom sykdommen covid-19 utløst av SARS-CoV-2 regnes som en allmennfarlig smittsom sykdom, jf. § 1-4. I forskrift etter første punktum kan det fastsettes nærmere krav til undersøkelser i forbindelse med eller til erstatning for isolering eller begrensninger i bevegelsesfriheten.

II

I lov 28. mai 2021 nr. 44 om midlertidige endringer i helseberedskapsloven (forlengelse av midlertidige endringer for å avhjelpe negative konsekvenser av utbrudd av covid-19) skal del II andre ledd lyde:

Helseberedskapsloven § 5-2 andre ledd og § 6-2 tredje ledd oppheves 1. juli 2023.

III

I lov 29. november 2021 nr. 143 om endringer i smittevernloven og helseberedskapsloven skal del VI nr. 2 lyde:

2. Smittevernloven § 4-3 andre og tredje *ledd* oppheves 1. juli 2022.

IV

1. Loven trer i kraft straks.
2. Smittevernloven § 4-3 a oppheves 1. juli 2023.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 24. mai 2022

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Cecilie Myrseth

ordfører